

MARIAN ZULEAN: NATO TREBUIE SĂ REDUCĂ DECALAJUL ÎN INFRASTRUCTURA DE APĂRARE DIN EUROPA DE EST

Autor: Victoria Maria Deliu | 4 martie 2022

Notă: Acest articol a fost scris de profesorul Marian Zulean în limba engleză pentru Balkan Insight în octombrie 2020. Articolul anticipa aspecte ale actualei crize (război) din Ucraina. Unul dintre argumentele articolului este acela că integrarea în NATO a țărilor din Europa de Est nu a fost completă din cauza opoziției Rusiei. Pretențiile lui Vladimir Putin de a stopa dezvoltarea infrastructurii de apărare în Europa de Est și de a nu se mai accepta noi membri în Alianță probează validitatea argumentului profesorului Zulean.

Articol original: NATO Must Tackle Eastern Europe's Defence Infrastructure Gap

Întrucât Rusia își arată puterea în regiune, este vitală construirea infrastructurii de apărare de pe „Flancul de Est” al NATO, infrastructură care este departe de a fi solidă – și asta ar finaliza procesul de integrare a regiunii în Alianță.

La două decenii după ce NATO s-a extins în Europa de Est, cea mai mare deficiență a celei mai de succes alianțe militare din lume constă în dezvoltarea unei infrastructuri robuste de apărare, menită să asigure securitatea comună.

Intensificarea războiului hibrid purtat de Rusia, de la atacurile cibernetice la campaniile de dezinformare desfășurate de-a lungul ultimilor ani, a scos la lumină această vulnerabilitate. Din fericire, sunt semne că membrii NATO devin conștienți de această provocare, iar Alianța dispune de câteva modalități prin care ar putea să reducă mai repede acest decalaj.

Merită să ne amintim că, după 1997, când NATO s-a extins spre est, pentru a include și statele care fuseseră membre ale Pactului de la Varșovia, a întâmpinat inițial doar o opoziție ușoară din partea Rusiei. În schimb, extinderea NATO era gestionată cu prudență, pentru a nu deranja sentimentele Rusiei, iar dezacordurile între cele două părți erau abordate în Consiliul NATO-Rusia.

Prin urmare, prima și cea de-a doua etapă a extinderii au fost considerate mai degrabă o integrare politică a Europei de Est în Occident, NATO ezitând să construiască aici infrastructură militară și abținându-se să plaseze în mod permanent forțe de luptă suplimentare substanțiale în noile state membre.

Ca urmare, Europa de Est a fost un soi de *cordons sanitaires* în cadrul NATO, Rusia având un *droit de regard* [cuvânt de spus - n. tr.] asupra oricărei investiții în infrastructura de apărare.

Înaintarea rapidă din ultimii ani și evenimentele recente, precum anexarea Crimeei de către Rusia în 2014, agresiunea sa împotriva Ucrainei, exercițiile militare masive, războaiele hibride în curs de desfășurare și interferența sa în alegerile occidentale dezvăluie două aspecte ale politicii sale. În primul rând, președintele Vladimir Putin nu este mulțumit de rezultatul Războiului Rece și, în al doilea rând, a luat inițiativa de a restabili puterea și influența Rusiei în Europa de Est. Vacanța geopolitică a Occidentului s-a terminat, iar misiunile de apărare colectivă, bazate pe Articolul 5 al Tratatului de la Washington, au revenit în centrul atenției liderilor NATO.

Integrarea Europei de Est este o treabă încă neterminată

Este de asemenea clar că integrarea Europei de Est este o treabă încă neterminată. La două decenii după extindere, infrastructura de apărare în regiune - de la șosele și poduri, la conducte și instalații de electricitate - nu este dezvoltată adecvat pentru o misiune colectivă de apărare, și cu atât mai puțin pentru noua eră a războiului hibrid. Iar asta are de asemenea implicații profunde și pentru societatea civilă și dezvoltarea economică din regiune.

Dr. Thomas-Durell Young a publicat o carte foarte critică despre reformele militare post-comuniste, *Anatomy of Post-Communist European Defense Institutions*, care a tras un semnal de alarmă cu privire la interoperabilitatea și pregătirea membrilor NATO.

„Oricare a fost motivul pentru extinderea NATO și invitarea noilor membri ... este timpul să abandonăm falsele complimente și să acceptăm că contextul s-a schimbat, mai ales după agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei”, a scris acesta.

Cu toate acestea, evenimentele din ultimii ani, precum și lecțiile învățate din evaluările făcute din birou și jocurile militare de război, au atras atenția asupra stării infrastructurii de apărare în Europa de Est. La Summit-ul NATO din Varșovia din 2016,

Alianța și-a luat angajamentul de a-și consolida postura de descurajare și apărare și de a pune pe aceeași pagină infrastructura civilă și infrastructura militară de apărare.

O parte a acestei noi conștientizări se reflectă în creșterea cheltuielilor de apărare în cele 11 state membre NATO din Europa de Est, începând cu anul 2018, de când un procent mai mare din PIB a fost alocat infrastructurii de apărare, precum noi facilități pentru prezența „adaptată” a trupelor NATO în regiune, forțele rotaționale și investițiile în noi baze militare.

Aproape toți aliații est-europeni și-au mărit bugetul destinat infrastructurii de apărare în ultimii doi ani. Doar două state fac excepție – Estonia și Letonia –, ele reducându-și acest buget. Însă asta se poate explica prin moștenirea istorică: în vreme ce foste state din Pactul de la Varșovia, precum România și Bulgaria, au preluat personal și infrastructură, Țările Baltice au trebuit să-și construiască instituțiile de apărare realmente de la zero. În plus, acordurile inițiale dintre NATO și Rusia, menite să protejeze sentimentele Rusiei, au contribuit la neglijarea infrastructurii de apărare.

Mai sunt încă multe de făcut și mai este destul loc de progres. Un raport recent al FMI a evidențiat dimensiunea decalajului în infrastructură pentru statele din Europa de Est în general. Luând ca punct de comparație grupul EU15 [EU15 se referă la statele membre ale Uniunii Europene începând cu 1 ianuarie 1995: Austria, Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Portugalia, Spania, Suedia și Regatul Unit - n.tr.], raportul estimează că „acoperirea a 50% din decalajele curente raportate la EU15 în termenii cantității de infrastructură până în 2030 ar costa, anual, între 3-8% din PIB”. Această sumă depășește cu mult rata curentă a acestor cheltuieli.

Între timp, exercițiile militare și de război dezvăluie obstacolele și deficiențele operațiunilor de apărare colectivă, ridicate de infrastructura inadecvată a Flancului de Est al NATO.

De pildă, mai devreme în acest an, un raport al CEPA, *the Center for European Policy Analysis* [Centrul pentru Analiză Politică Europeană - n.tr.], coordonat de locotenentul general (r.) Ben Hodges, a concluzionat: „Deficiențele în capacitatea fizică a infrastructurii – de exemplu, limitele de greutate de pe șosele și poduri și limitele volumului de trafic în transportul feroviar – alături de o serie de constrângeri legate de reglementările procedurale și contractuale care permit utilizarea infrastructurii civile în scopuri militare ar ridica provocări substanțiale în calea desfășurării operațiunilor la scară largă”.

Și într-un alt raport recent, întocmit de data aceasta de *Atlantic Council Task Force on Military Mobility in Europe* [Grupul de lucru al Consiliului Atlantic privind mobilitatea militară în Europa - n.tr.], co-prezidat de generalul (r.) Scaparrotti și de fostul

ambasador al SUA în Ungaria, Colleen B. Bell, s-a constatat că problema mobilității militare nu este tratată în regim de urgență, nu beneficiază de resurse substanțiale și de coordonare. Printre alte lucruri, în acest raport s-a propus ca: „Finanțarea infrastructurii din *Trans-European Transport Network* (TEN-T) [Rețeaua trans-europeană de transport - n.tr.] a UE să fie prioritizată pentru a răspunde necesităților de mobilitate militară”.

În ceea ce privește infrastructura critică de energie, decalajul este și mai mare, conducte precum *Central Europe Pipeline System*, CEPS [Rețeaua de conducte din Europa Centrală - n.tr.], construit la apogeul Războiului Rece, fiind un „pod prea îndepărtat” de Flancul de Est. Într-un *Policy Brief* pentru *NATO Defense College* (NDC) [Aceste rapoarte fac parte dintr-o serie relativ recentă a Diviziei de Cercetare a Colegiului de Apărare NATO. Rapoartele analizează problemele curente din cadrul NATO cu scopul de a evalua politica, realizările și provocările Alianței. - n.tr.], Dominik Jankowski a adus câteva argumente în favoarea importanței *NATO Pipeline System* [Rețeaua de conducte a NATO - n.tr.] și a extinderii sale în Flancul Estic al Alianței.

Privind către viitorul apropiat, *NATO's Science & Technology Organisation* [Organizația pentru Știință și Tehnologie din NATO - n.tr.] a autorizat recent un proiect de doi ani în vederea evaluării vulnerabilităților pe care războiul hibrid le cauzează infrastructurii energetice. Este de așteptat ca studiul, *Energy Security in the Era of Hybrid Warfare* [Securitatea energetică în era războiului hibrid - n.tr.], să se concentreze cu precădere pe Europa de Est, o regiune aflată în situație de risc, după cum a demonstrat clar atacul cibernetic asupra rețelei energetice a Ucrainei de la sfârșitul anului 2015.

Așadar, ce ar trebui făcut? Soluția pentru îmbunătățirea infrastructurii de apărare în următorii ani are la bază acești trei piloni:

1. Un *NATO Security Investment Programme* [Program de investiții în securitate al NATO - n.tr.], precum și bugetele naționale de apărare ar trebui să fie finanțatorii principali ai construirii și consolidării infrastructurii de apărare a partenerilor est-europeni ai NATO.
2. Alocarea financiară propusă de Comisia Europeană pentru mobilitatea militară, în cadrul *Connecting Europe Facility*, CEF [Mecanismul pentru Interconectarea Europei - n.tr.], ca parte a *Multiannual Financial Framework*, MFF [Cadrului Financiar Multianual - n.tr.] pentru 2021-2027, precum și PESCO [Cooperarea Structurată Permanentă a UE - n.tr.] ar putea fi o a doua cale pentru a construi o infrastructură cu dublă utilizare în Europa de Est.
3. Structurile de cooperare regională precum B9 sau Inițiativa celor Trei Mări pot finanța infrastructura. La Summit-ul virtual al Inițiativei celor Trei Mări din Estonia, octombrie 2020 s-a stabilit obiectivul de a finanța, în viitor, proiectele de infrastructură trans-frontalieră și de a susține digitalizarea

sectorului energetic și a celui de transport. În februarie 2020, la Conferința de Securitate de la München, Secretarul de Stat al SUA, Mike Pompeo, a promis un miliard de dolari pentru finanțarea proiectelor de infrastructură.

Prin urmare, pasul final al extinderii estice a NATO - frontiera finală în integrarea Alianțelor din Europa de Est - constă în construirea infrastructurii de apărare în regiune. Aceasta rămâne cea mai mare vulnerabilitate a Alianței. Și este așteptată de mult timp.

Marian Zulean este profesor de politici publice la Facultatea de Administrație și Afaceri, Universitatea din București și co-director al Black Sea Area Studies Program în cadrul ICUB.

Acest articol a fost tradus cu acordul autorului.

Imagine: Pixabay